

ผลกระทบของการออกแบบอาคาร
ที่มีต่อบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชน

นางกัญญา วสุธารัตน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-4674-1

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 2155 63 50

IMPACT OF BUILDING DESIGN ON LIBRARIANS
AT PRIVATE UNIVERSITY LIBRARIES

Mrs.Kanya Wasutharat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Library and Information Science

Department of Library Science

Faculty of Arts

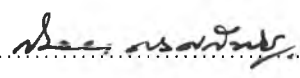
Chulalongkorn University

Academic Year 2003

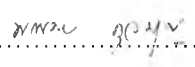
ISBN 974-17-4674-1

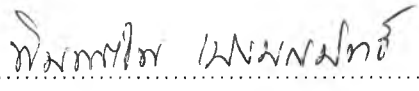
หัวข้อวิทยานิพนธ์	ผลกระทบของการออกแบบอาคารที่มีต่อบรรณารักษ์ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชน
โดย	นางกัญญา วสุธาร์ตน์
สาขาวิชา	บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์รีาไพ เปรมสมิทธิ์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

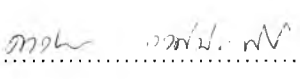
..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ม.ร.ว.กัลยา ดิงศภัทิย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณพิมล กุลบุญ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์รีาไพ เปรมสมิทธิ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ชชัยพร เหมะรัชตะ)

..... กรรมการ
(อาจารย์ดวงเนตร วงศ์ประทีป)

นางกัญญา วสุธารัตน์ : ผลกระทบของการออกแบบอาคารที่มีต่อบรรณารักษ์ห้องสมุด
มหาวิทยาลัยเอกชน. (IMPACT OF BUILDING DESIGN ON LIBRARIANS AT
PRIVATE UNIVERSITY LIBRARIES) อ.ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์วิภา
เปรมสมิทธิ์, 174 หน้า. ISBN 974-17-4674-1

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการออกแบบอาคารที่มีต่อบรรณารักษ์
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชนในด้านการทำงาน สุขภาพ และจิตใจ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิง
สำรวจ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบรรณารักษ์ห้องสมุด
มหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 15 แห่ง รวมทั้งสิ้น 200 คน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า อาคารห้องสมุดที่มีลักษณะเป็นเอกเทศ การจัดเนื้อที่ใช้สอย และ
สุขลักษณะของสภาพแวดล้อมภายในอาคาร มีผลกระทบต่อการทำงานของบรรณารักษ์ห้องสมุด
มหาวิทยาลัยเอกชนในระดับมาก ในขณะที่สภาพแวดล้อมภายในอาคารในด้านแสงสว่างและการ
ควบคุมอุณหภูมิ มีผลกระทบต่อการทำงานและต่อจิตใจของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย
เอกชนในระดับมาก

ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์

สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

ปีการศึกษา 2546

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4480105922 : MAJOR LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

KEY WORD : LIBRARY BUILDING / UNIVERSITY LIBRARY

KANYA WASUTHARAT : IMPACT OF BUILDING DESIGN ON LIBRARIANS AT PRIVATE UNIVERSITY LIBRARIES. THESIS ADVISOR : ASST. PROF.PIMRUMPAI PREMSMIT, D.A. 174 pp. ISBN 974-17-4674-1

The objective of this research was to study the impact of building design on librarians at private university libraries, in terms of, performance, physical and psychological effects. This study was a survey research in which questionnaires were used to collect data from 200 librarians at 15 private university libraries.

The research results indicate that individual building, space requirements and hygiene of building environments have performance effects on librarians at private university libraries at high level. While inside environments : light and temperature control have performance and psychological effects on librarians at high level.

Department Library Science

Field of Study Library and Information Science

Academic year 2003

Student's signature.....

Advisor's signature.....

Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์วิภาไพเปรมสมิทธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของวิทยานิพนธ์นี้ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์พรพรรณพิมล กุลบุญ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ชัชชัยพร เหมะรัชตะ และอาจารย์ดวงเนตร วงศ์ประทีป กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์นี้ และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณบรรณารักษ์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชนทุกท่าน ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ ดร.พรจิต อรัญยกานนท์ อธิการบดีวิทยาลัยทองสุข ในฐานะกรรมการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย และคุณบุศรา เอมะบุตร เจ้าหน้าที่สมาคมฯ ที่ให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยเป็นอย่างดีในขั้นตอนของการแจกแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ที่ให้โอกาสผู้วิจัยในการลาศึกษาต่อครั้งนี้ ตลอดจนขอขอบคุณบุคลากรสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ทุกท่าน ที่ช่วยปฏิบัติหน้าที่แทนในขณะที่ผู้วิจัยลาศึกษาต่อ

ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่น 448 ทุกคนที่คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ และพี่แขกที่ให้กำลังใจและให้การสนับสนุนในทุกๆ ด้าน ด้วยดีจนสำเร็จการศึกษา

ท้ายนี้ขอขอบคุณและขอใจคุณภาณุพันธ์ วสุธาร์ตัน และ เด็กชายมัคค์มัย วสุธาร์ตัน สามีและลูกผู้เป็นแรงใจสำคัญให้การศึกษของผู้วิจัยครั้งนี้ประสบผลสำเร็จในที่สุด

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ

บทที่

1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมุติฐานของการวิจัย.....	5
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
วิธีดำเนินการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8

2 ปรัชญาชีวิต

อาคารห้องสมุด

การออกแบบอาคารห้องสมุด.....	9
ผลกระทบของการออกแบบอาคารห้องสมุด	
ทำเลที่ตั้งและลักษณะอาคาร.....	14
ขนาดและรูปทรงอาคาร.....	16
การจัดเนื้อที่ที่ใช้สอย.....	20
สภาพแวดล้อมภายในอาคาร.....	27
แสงสว่าง.....	28
เสียง.....	30
อุณหภูมิ.....	31
สุขลักษณะของสภาพแวดล้อมภายในอาคาร.....	33

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
2	ปริทัศน์วรรณกรรม(ต่อ)
	อาคารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชน..... 35
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 59
3	วิธีดำเนินการวิจัย..... 65
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
	ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม..... 74
	ตอนที่ 2 ผลกระทบของการออกแบบอาคารห้องสมุด
	ผลกระทบของลักษณะอาคาร..... 77
	ผลกระทบของจำนวนชั้น..... 90
	ผลกระทบของการจัดเนื้อที่ใช้สอยภายในอาคาร..... 100
	ผลกระทบของสภาพแวดล้อมภายในอาคาร..... 111
	ผลกระทบของแสงสว่าง..... 111
	ผลกระทบของเสียงจากภายในและภายนอกอาคาร..... 117
	ผลกระทบของการควบคุมอุณหภูมิ..... 122
	ผลกระทบของสุขลักษณะของสภาพแวดล้อมภายในอาคาร..... 127
	ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับอาคาร..... 137
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 140
	รายการอ้างอิง..... 159
	ภาคผนวก..... 164
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์..... 174

สารบัญญัตินี้

ตาราง		หน้า
1	จำนวนบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชน.....	66
2	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามมหาวิทยาลัย.....	71
3	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามลักษณะงานที่รับผิดชอบ.....	76
4	ผลกระทบของอาคารห้องสมุดที่มีลักษณะเป็นอาคารเอกเทศ จำแนกตามมหาวิทยาลัย.....	81
5	ผลกระทบของอาคารห้องสมุดที่มีลักษณะเป็นอาคารเอกเทศ จำแนกตามลักษณะงาน.....	83
6	ผลกระทบของอาคารห้องสมุดที่มีลักษณะเป็นส่วนหนึ่งของอาคาร จำแนกตามมหาวิทยาลัย.....	87
7	ผลกระทบของอาคารห้องสมุดที่มีลักษณะเป็นส่วนหนึ่งของอาคาร จำแนกตามลักษณะงาน.....	89
8	ผลกระทบของอาคารห้องสมุดที่มีจำนวนชั้น 1-4 ชั้น จำแนกตามมหาวิทยาลัย... ..	92
9	ผลกระทบของอาคารห้องสมุดที่มีจำนวนชั้น 1-4 ชั้น จำแนกตามลักษณะงาน....	94
10	ผลกระทบของอาคารห้องสมุดที่มีจำนวนชั้น 4 ชั้นขึ้นไป จำแนกตามมหาวิทยาลัย..	97
11	ผลกระทบของอาคารห้องสมุดที่มีจำนวนชั้น 4 ชั้นขึ้นไป จำแนกตามลักษณะงาน...	99
12	ผลกระทบของการจัดเนื้อที่ใช้สอยภายในอาคาร จำแนกตามมหาวิทยาลัย.....	106
13	ผลกระทบของการจัดเนื้อที่ใช้สอยภายในอาคาร จำแนกตามลักษณะงาน.....	110
14	ผลกระทบของแสงสว่าง จำแนกตามมหาวิทยาลัย.....	114
15	ผลกระทบของแสงสว่าง จำแนกตามลักษณะงาน.....	116
16	ผลกระทบของเสียงจากภายในและภายนอกอาคาร จำแนกตามมหาวิทยาลัย....	119
17	ผลกระทบของเสียงจากภายในและภายนอกอาคาร จำแนกตามลักษณะงาน.....	121
18	ผลกระทบของการควบคุมอุณหภูมิ จำแนกตามมหาวิทยาลัย.....	124
19	ผลกระทบของการควบคุมอุณหภูมิ จำแนกตามลักษณะงาน.....	126
20	ผลกระทบของสุขลักษณะของสภาพแวดล้อมภายในอาคาร จำแนกตามมหาวิทยาลัย.....	132
21	ผลกระทบของสุขลักษณะของสภาพแวดล้อมภายในอาคาร จำแนกตามลักษณะงาน.....	136

สารบัญญภาพ

ภาพประกอบ

หน้า

1	ลักษณะอาคารรูปทรงเรขาคณิต มีทางเข้าออกทางเดียว.....	17
2	ลักษณะอาคารที่มีพื้นที่ว่างตรงกลาง.....	18
3	แสดงความลึกในการรับแสงของอาคาร.....	19
4	การออกแบบชั้นบันไดที่เหมาะสมตามตัวแปรสำคัญ 4 ตัวแปรทางด้าน การยศาสตร์.....	20
5	การออกแบบเนื้อที่สัญจรภายใน โดยคำนึงถึงการเดินสวนกันและการใช้ รถเข็นตามหลักการยศาสตร์.....	24
6	การจัดวางชั้นหนังสือ โดยคำนึงถึงเนื้อที่สำหรับการสัญจร และอิริยาบถ ต่างๆ ของมนุษย์.....	25
7	ลักษณะเก้าอี้ที่เหมาะสมสำหรับผู้ปฏิบัติงานตามหลักการยศาสตร์.....	26